

a Káin és Ábel története. Káin és Ábel testvérek, egyenlőek. Életkörülményeik hasonlóak. Ugyanazon a földön békében élhetnének, hisz egyik földműveléssel, a másik állattenyésztéssel tartja fenn életét. Ha egymást segítenék s munkájuk gyümölcsét megoszthatnák, boldogan élvezhetnék az otthon gazdagságát.

Még gondolkozásukban is hasonlítanak, hiszen egyszerre készülnek hálájuk jeléül áldozatot bemutatni Istennek, s erre a célra értékeiknek legjavát választják ki. A hálaadó ünnep azonban halálba fullad. Az Úr az Ábel ajándékára tekintett. Káinban felébred az irigység, a féltékenységgel, a haraggal, az önzéssel. Hiába hangzott feléje az Úr szava: „Miért gerjedtél haragra? és miért csüggesztéd le fejed? Hiszen ha jól cselekszel, emelt fővel járhatasz“; hiába hangzott a figyelmeztetés: „ha pedig nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselkedik és reád van vágyódása: de te uralkodjál rajta!“ A bűn elvakítja Káint, megfosztja akarától, tisztán látásától, bölcsességétől, emberségétől, méltóságától, s megöli testvérét. A bűn diadalmaskodik Káin felett, s ez pusztulást, halált, gyilkosságot eredményez. Káin szívéből kihull az a tiszta érzés, amely egyedül képes helyes mederben tartani az ember és ember közötti viszonyt, a szeretetet. Jézus az ő legnagyobb parancsolatában azt próbálja minden tanítványának és követőjének lelkére kötni: „Szeresd felebarátodat, mint magadat“. Ez lehetővé teszi az ember számára a békés, alkotó, boldog életet.

A Káin és Ábel történetének figyelmeztetése ma is időszerű, hiszen ma is tanúi lehetünk annak, hogy az ember a teremtés koronája, a talentumokkal gazdagon megáldott, a szépre, jóra, alkotó munkára hivatott teremtmény irigységből, gögből, kapzsiságból, bosszúvágyból, bűnből, fegyverrel, doronggal ront embertársára, hogy megölje azt. Pedig ha jól cselekszünk, emelt fővel járhatunk, ha életünk, magatartásunk, cselekedeteink alapjává a jézusi parancsolatot tesszük: „Szeresd felebarátodat, mint magadat“, akkor valóban közös otthonunkká tehetjük a földet, együtt élvezhetjük annak gazdagságát s közös munkával egymást segítve, egymás hibáit megbocsátva s értékeit méltányolva, boldog és értékes életet élhetünk. Ámen.

Max Gaebler

ÉPITENI!*

Neh. 2, 11—18; 4, 6

Az alapige tudósítása szerint Nehemiás engedélyt kapott Perzsia királyától, hogy térjen vissza Jeruzsálembe, újra felépíteni és a zsidó nép központjává tenni ezt a várost. Amikor megérkezett, Jeruzsálemet sira-

* Elhangzott 1992. augusztus 10-én a nagyajtai unitárius templomban.

mas állapotban találta. Várfalai romokban heverték, kapuit pedig tűz emésztette meg. Ott, ahol valaha forgalmas piacok és zsúfolt utcák voltak, juhok legeltek. A romok között akik a fogságot elkerülték s ott maradtak a városban nagy nyomorúságban és megalázottságban éltek. Nehemiás azonban nem csüggedt el. Alaposan megvizsgálta Jeruzsálem romos várfalait. Úgy döntött, hogy az első tennivaló a várfalak helyreállítása, mert az ott élő embereknek védelemre van szükségük az ellenség ellen. Osszegyűjtött hát mindenkit, aki csak föllelhető volt, csoportokat szervezett és ezeket a várfal egy-egy részletének helyreállításával bízta meg. Megtöltötte az embereket új reménységgel, akik lelkesedéssel és bátran hozzáfogtak az építéshez, s amint a bibliai szöveg feljegyzi, a „nép nagy kedvvel dolgozott“.

Jól haladt a munka és a kijavított fal már teljesen körülfogta a várost. Igaz, hogy csak félmagasságban, és a szomszédban lakók nevettek ezen az alacsony falon, melyet egy kutya könnyen átugrott. Az emberek azonban folytatták a munkát és végül a régi várfal elkészült. Ettől kezdve a többi már történelem. Judea, bár többé nem lett olyan erős állam, mint amilyen Dávid és Salamon király idejében volt, de olyan embereket nevelt, akiknek megingathatatlan hite és vallásos gondolkodása a judaizmus és kereszténység meleggáya lett. Egy olyan látásmód volt ez, amely túllépett a szűk nemzeti kereteken és átölelte az emberiséget; egy olyan hit, amelyet nem tudott behatárolni sem szűklátókörűség, sem vallási merevség. Nehemiás és kortársai által „nagy kedvvel újjáépített“ Jeruzsálem valóságos lelki otthona lett az embereknek.

Az eltelt két és fél évezred alatt Nehemiás óta nem egyszer, hanem újra és újra megpróbálták eltörölni azt a hitet és azt a látásmódot, amely Jeruzsálemből eredt. Ezt a szemléltetést támadták meg az inkvizíció vakbuzgó képviselői és támadják a mai vallásfelekezetek fundamentalistái. Azonban a hitet és vallásos látásmódot véglegesen nem tudták eltörölni, mert mindig voltak emberek, „akik nagy kedvvel“ dolgoztak.

A mai idők sem jelentenek teljes szabadulást a hit és a vallásos szemlélet felé irányuló kihívásoktól. Még három éve sincs, hogy a berlini fal leomlott, a sorompók megnyíltak, amelyek 40 éven át keletet elválasztották nyugattól, és a hidegháború befejeződött. Emberek, akiket éveken keresztül arra kényszerítettek, hogy félelemmel és gyanakvással nézzenek egymásra, egyszerre szabadon összecöllelkezhettek, mint barátok, hiszen azok is voltak. Friedrich von Weissacker, a kiváló német fizikus mondotta: „A leszerelés még nem hoz békét; a béke az, ami a leszerelést hozza“. Láthattuk, hogy milyen erővel bizonyítják ezt az állítást életünk eseményei. A nukleáris arzenálok, melyek a közelmúltban még annyira fenyegetőknek tunk, ma már főleg csak technikai értelemben jelentenek nehézséget arra vonatkozóan, hogy miképpen lehet tőlük biztonságosan megszabadulni.

A régi veszélyek csökkentek ugyan, de azokat újak váltották fel. A súlyos jugoszláviai konfliktusok és ehhez hasonló problémák állandósulása Grúziában, Örményországban, Azerbajdzsánban, Afganisztánban és máshol is — bizonyítják, hogy a világ még nem biztonságos.

A nagy és iparosodott nemzetek is kénytelenek elismerni, hogy súlyos emberi problémák valóságát sokáig elhanyagolták. Az Amerikai Egyesült Államok — ahonnan mi érkezünk — még mindig a leggazda-

gabb ország a világon, s mégis minden nagyobb városban emberek kényserülnek az utcán aludni, egyszerűen azért, mert nincs otthonuk. Miénk a világ legerősebb hadserege, de ez is tehetetlen a kábítószerrel, a bűnözés ellen, mely miatt az emberek félnek este az utcára merészkedni. Japán és Németország az utóbbi 40 év gazdasági csodájának számít, s mégis nehézségekkel küszködnek. A világ népessége olyan mértékben nő, hogy olyan fenyegetésnek is részesei vagyunk, hogy emberi életre alkalmatlanná válik a föld.

Bőven van problémája mindannyiunknak. Ezek a problémák különbözhetnek országoként és kontinensenként, melyek próbatétel elé állítják a legnagyobb gondolkodókat, tudósokat, politikusokat, a legkülönbözőbb képzelőerőket, melyekkel rendelkezünk.

Meggyőződésem szerint a legnagyobb szükségünk arra van most, hogy újraélesszük azt a mély hitet és látásmódot, amely Nehemiás városában, Jeruzsálemben létezett. Olyan emberekre van ma szükség, akiket az a hit és látásmód irányít, akik „nagy kedvvel dolgoznak“. Mert munka nélkül minden hit és eszme hasztalan.

Minden egyház, mely csak azért létezik, hogy kényelmes érzést adjon az embereknek, értéktelen. Mi, ha igazán a múlt nagy szellemi öröksége birtokosainak tartjuk magunkat, akkor szembe kell nézzünk korunk nagy problémáival; készek kell legyünk jó elképzeléseinket nehéz munkával valósággá tenni. Ezt pedig úgy tudjuk megtenni, hogy céljainkat, módszereinket, látásunkat hozzuk összhangba az élet diktálta körülményekkel.

Mai feladatunkat nem lehet csak egy fal építéséhez hasonlítani. Ma hidakat kell építeni, egymás megértésének és egymás értékelésének hídjait; a remény és bizalom hídjait; a kölcsönös tisztelet és egymás segítségének hídjait, egyszóval: a szeretet hídjait.

Amint itt állok ezen a délelőttön ebben a csodálatos történelmi templomban, Nagyajtán, körülveve ez ősi gyülekezet életképességének áldott bizonyítékaival, és amint rá gondolok a mi Madison-i gyülekezetünkre, mely innen 8 000 km-re van, Észak-Amerikában, s amely tele van reménnyel és az új élet erejével; amint rá gondolok mind a két gyülekezetre és megannyi más gyülekezetre, legyen az unitárius vagy más felekezeti, de amelyek magukénak akarják tekinteni azt a hitet és eszmeáramlatot, mely Nehemiás próféta Jeruzsálemből bontakozik ki, akkor én remélni merem azt, hogy jövendőnk méltó lesz múltunkhoz.

Merem remélni, hogy a mi nemzedékünk is hozzátesz egy fényes fejezetet egyházunk folyó történetéhez. Remélni merem, hogy mi is segítünk, — nem végleges megoldást találni, hanem csak átgondolt, értékes választ keresni és adni világunk mai problémáira.

Meggyőződésem, hogy van közöttünk elég ember, „aki nagy kedvvel dolgozik“, hogy életben tartsa az eszmét, és aki szellemi örökségünk fátylóját égve fogja átadni utódainknak. Ámen.